40ՐԴ ՏԱՐԻ — ՈՒՐԲԱԹ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 8 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1909 — ԹԻՒ 1485

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ, ՊԱ.ՊՐ — Ա.ԻՒ ՁԱ.ՏՏԷՄԻ
Էպուսսուուտ (Սկիւթէթի) փողց թիւ 38

BUREAUX DU JOURNAL HAÏRENIK
Avenue de la Sublime-Porte rue Eboussuoud No. 38
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 թիւ	75 դրշ.	Մէջիտ
» »	150 »	40 »	»
Գաւառներու	300 »	100 »	»
»	150 »	50 »	»
Օտար երկիր երկօրեայ	300 »	25 ֆրանք	
» » ամենօրեայ	300 »	30 »	
Ռուսիա	300 »	10 րուպլի	

(Մինչեւ պայմանները տեսնել 4րդ երեսը)
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն են չի դարձուիր։

درعلیه باب عالی جاده سنده ابوالسعود سوقاغی نومرو ۳۸
غزته اداره سی «هاینیك»

10 ՓԱՐԱ

Բ. ԴՐԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԵՒ ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԸ

Խթիֆասան սորփը նաղարլը վաղիճեի բուհանիէլերինէ քէմաքիւսասորք տէվամ պուլբըլմալարը միւթէհէննա...

Պէտք չէ զարմանալ որ բարեկարգութիւններու անունով, ասպարէզ նետուող Երիտասարդ-Թուրքերը դարձուցած են իրենց ուշադրութիւնը Պաղիսլարքարանիներուն, ուր իշխ լսօգով, սչմահմեական ժողովուրդներուն կազմութեան վրայ։ Այն հայրենասիրական ղգացումը որով օգեւորուած կը տեսնուին, մեզ երաչխաւորութիւններ կ'ընծայէ ի նպաստ չատ մը բարեկարգութիւններու գործադրման, որոնց Իսլամներն ալ արդէն պէտք ունին մեզի չափ, որովհետեւ այդ բարեկարգութիւնները կը պահանջուին ըստ մարդկային կեանքի տեսակէտով։ Բայց դժբախտաբար պէտք է ապահսնը որ անոնց թուրք ազգային ղգացումը մեզ պատճառէ մեկէ աւելի դժուարութիւններ իրենց հետ՝ հայ ազգային տեսակէտով։ Այդն ինչ կախեալ է անոնց և մեր ընկերակցութեան հայեացքներէն։ Եթէ միահեծան թագաւոր մը, ինչպէս էր Սուլթան Համիտ, ինչպէս է Ռուսիոյ Ցարը, կրնայ սեպհական երկիրը կառավարելու մեծամտին ընտրութեան մէջ, նոյն սեպհականը կրնայ չատ լաւ պատահիլ յանուն յառաջդիմասիրութեան դործող կուսակցութենէ մըն ալ։ Տաճկաստանի նման բաղադրուած երկրի մը քաղաքական կեանքին յառաջդիմութիւնը ո՞ւր կը սկսի և ո՞ւր կը վերջանայ։

Երիտասարդ-Թուրքերուն համար այդ յառաջդիմութիւնը ապահովող միջոցներէն մէկն ալ Պաղիսլարքարանիներու քաղաքական գերին ջնջելն է եղեր։ Երբոր Պաղիսլարքները սկսան ազօթք ընել և աղօթքով զբաղեցնել իրենց հօսը, Երիտասարդ-Թուրքերը կը մտածեն թէ իրենց երեւակայած ցաւկաստանը հանդիսանալէ չէ որ ազդայնամոլ են, քանզի իրենք ալ չեն հաւատար այդ սլիսի բարձրութեան մը։ Չատ վտասաբերութիւնը, անարդարանալի վտասաբերութիւնն է որ հիմն է իրենց այս քաղաքականութեանը։ Արդ, ա՛ և է քաղաքականութիւն, որպէսզի ինքը իրեն ապագայ մը և աւելականութիւն մը ապահովէնէ, պէտք ունի կանգնելու աւելի հաստատուն հիմի վրայ, քան ինչ որ է չեմսի և պարզամիտ վտասաբերութիւնը։ Առանց վիրաւորելու գիտատրութեան, մենք կը նկատենք զանազ իրեն նախնական եակներ, տարրական խելքեր, սիրտար պարզ դժերու, պարզ կաղմուածի, և ահագնապես վախցող բարդ բաղադրութիւններէ։ Ի՞նչ, կ'ըսեն իրենք իրենց, երբ կայ կառավարութիւն մը որ երկրին ամէն դործերով կը զբաղի, ինչ հարկ կայ որ Պաղիսլարքարանը քաղաքական իշխանութիւն ալ ունենայ։ Թող միայն ազօթքով զբաղին։

* * *

Մեր չանքն ըլլալու է համոզել մեր հայրենակից Թուրքերն որ երկրին ոչ նեղկան, ոչ ապագան կրնայ բան մը չհկել Պաղիսլարքարանիներու անկմամբը։ Պէտք է ցոյց տանք իրենց թէ ո՛րքան ձախորդ գործ մը կ'ընեն նայելով անոնց վրայ, ինչպէս կը նային թշնամիներու վրայ։ Պաղիսլարքարանները ժիր ազգայնասէր են և ազգասիրութիւնը ամենէն աւելի ուժգին զգացումն է անոնց մէջ։ Ազգ. երեսփոխանական ժողովը իր ծոցէն յանձնաժողով մը կ'ընտրէ պաշտօն տալով իրեն խնդրոյն վրայ տեղեկագիր մը բերելու յառաջիկայ նիստի։

* * *

Պաղիսլարքարանները հանդէպ Երիտասարդ-Թուրքերուն հետեւած և հետեւելիք քաղաքականութիւնը երբեք ղերծ պիտի չմնայ այդ փառասիրութենէ ծագած աղդայնամոլական յարձակումներէն։ Իրենց ցեղային բարձր յատկութիւններուն համոզմունքը չէ որ ազդայնամոլ են, քանզի իրենք ալ չեն հաւատար այդ սլիսի բարձրութեան մը։ Չատ վտասիրութիւնը, անարդարանալի վտասիրութիւնն է որ հիմն է իրենց այս քաղաքականութեանը։ Արդ, ա՛ և է քաղաքականութիւն, որպէսզի ինքը իրեն ապագայ մը և աւելականութիւն մը ապահովէնէ, պէտք ունի կանգնելու աւելի հաստատուն հիմի վրայ, քան ինչ որ է չեմսի և պարզամիտ վտասիրութիւնը։ Առանց վիրաւորելու գիտատրութեան, մենք կը նկատենք զանազ իրեն նախնական եակներ, տարրական խելքեր, սիրտար պարզ դժերու, պարզ կաղմուածի, և ահագնապես վախցող բարդ բաղադրութիւններէ։ Ի՞նչ, կ'ըսեն իրենք իրենց, երբ կայ կառավարութիւն մը որ երկրին ամէն դործերով կը զբաղի, ինչ հարկ կայ որ Պաղիսլարքարանը քաղաքական իշխանութիւն ալ ունենայ։ Թող միայն ազօթքով զբաղին։

* * *

Մեր չանքն ըլլալու է համոզել մեր հայրենակից Թուրքերն որ երկրին ոչ նեղկան, ոչ ապագան կրնայ բան մը չհկել Պաղիսլարքարաններու անկմամբը։ Պէտք է ցոյց տանք իրենց թէ ո՛րքան ձախորդ գործ մը կ'ընեն նայելով անոնց վրայ, ինչպէս կը նային թշնամիներու վրայ։ Պաղիսլարքարանները ժիր ազգայնասէր են և ազգասիրութիւնը ամենէն աւելի ուժգին զգացումն է անոնց մէջ։ Ազգ. երեսփոխանական ժողովը իր ծոցէն յանձնաժողով մը կ'ընտրէ պաշտօն տալով իրեն խնդրոյն վրայ տեղեկագիր մը բերելու յառաջիկայ նիստի։

* * *

Պաղիսլարքարանները կը ներկայանան Թուրքերուն հետեւած և հետեւելիք քաղաքականութիւնը երբեք ղերծ պիտի չմնայ այդ փառասիրութենէ ծագած ազ

ԱԽԱՐԱՒՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆՔ

ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔ ՄԸ

Կ. ՊՈԼՍԷՆ
«ՔԱՆ''Ի ՆՈՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Թանի Կ. Պոլսոյ Լրագրական Ընկերութիւնը անհամբերութիւն մը ունեցած է Մեծ-Եպարքոսին և Ներքին գործոց Նախարարին հետ։

Հիւսէյին Հիլմի փաշա, պատասխանելով Պարլամենտարականներու իրաւունքներուն մասին իրեն եղած հարցումին, ըսած է։

— Պարլամենտներու միջամտութեան իրաւունքը սոսկ կրճատական լիազրնեներու մասին կրնանք ընդունիլ։ Օրինակի համար՝ երբեք պիտի չկրնանք ընդունիլ թէ Ցունոց Պատրիարքը մեզ դանդաղութիւնը զոյ երբ իր հօտին անդամները ուրիշ ցեղէ մը խաչանգրաւին Մակեդոնիոյ մէջ։ Անկիւ քաղաքական իշխանութեանց կը վերաբերի, որուն պէտք է յայտնեն զոհերը իրենց դանգատները։ . . . Հիմայ որ Թուրքիոյ մէջ լորդ-դատարան մը կայ և օրինական կառավարութիւն մը, կարելի չէ թոյլ տալ որ իշխանութիւնը այս տեսակ անզգամութիւններու ենթարկուի։ Արդէն միջամտութեան այդ իրաւունքը ոչ մէկ ֆեդրանի մէջ գոյատևած է։

— Բայց հասարատած չէ՞ դարաւոր դործածութեամբ մը։

— Ինա՛ւ երբէք։ Ցունոց Պատրիարքը հին բժիժին տակ երբէք չէ իր այդ իրաւունքը ի գործ դնել, և միայն սահմանադրութենէն ի վեր է որ զայն կը պահանջէ։ Դիտել տալէնք թէ սահմանադրութիւնը իրեն իրաւունք կուտայ իբրև քաղաքացի քուէարկելու, բայց ոչ իբրև քաղաքային պետք ազգին մէջ դանուող մէկ հասարակութեան։

— Բայց, Բարձրաստիճան Տէր, երբ Հայոց Հաժարեալ Պատրիարքին հետ կրծնական է մարդիկ խնդիրներու վրայ վիճաբանեցաք— քանի որ խնդիրը Սահմանքի գործերուն մէջ դատապարտուած Հայերուն վրայ էր— ընդունած չեմ՞ք վիճաբանութիւնը։

— Ո՛չ։ Պատրիարքը եկաւ մեզի դանգատելու թէ իր հօտը, առևղծուած կացութեան հետևանօք, կ'սպառնար Ռուս-Օրթոտոքս կրօնքին յարիլ։ Ինչպէս կը տեսնէք, խնդիրը զուտ կրօնական է։

Ինծի թուեցաւ թէ —կ'ըսէ Լրագիրը — Մեծ-Եպարքոսը, այդպէս, բառերու վրայ կը խաղար քիչ մը։ Այսուհանդերձ չպնդեցի . . .։

Յօդուածագիրն չարունակութենէն կը քաղենք հետևեալները.

— Զէ՞ք խորհիր թէ թերևս քաղաքական դործ մը պիտի ըլլար քաշել մը միջամտելու համար որ Կայսրութեան բժիժը Շերիաթին վրայ հիմնուած է։

— Միայ մըն է կարծել, պատասխանեց խոհդ (խնդրոյն օրինական կողմը միայն նկատի առնելով) թէ մեր ամբողջ արդարութիւնը Շերիաթէն քաղուած է։ Պատժական և Առևտրական օրինագիրքերը անկէ բոլորովին անկախ են և օտար աղդայ օրինագիրքերէն ընդօրինակուած են։ Քաղաքային օրինագիրքը միայն անկէ կը բղխի, բայց նոյնքան արդար և ժամանակաչափ է սրբան ուրիշ ժողովուրդներունը։

Ասկէ— կը խորհրդածէ դարձեալ Լրագիրը—Թուրքերուն մէկ սբրա-

ԴՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՈՆ (37)

ՏՈՍՔՈՅԵՎՍԿԻ

ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒ ՏԱՆ
ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ԵՐԿԱՐԱՑ ՄԱՍ

Ա.

ՀԻԱՆԴԱՆՈՑԸ

Երբ մեր պատժարանին խոստովանողէն մէկը լինդլինք հիւանդ ղգայ, ոտքերաբար առաւօտուն կը յայտարարէր հիվանդապետին։ Անմիջապէս յայտարարութիւնը գիրքի մը մէջ կ'արձանագրուէր և հիւանդանոց կը դրկուէր հիւանդին հետ, որուն կ'ընկերանար պահնորդ դինուոր մը։ Հո՛ն, լրիչկ մը նախ կը քննէր բոլոր ևկող հիւանդները և հիւանդանոց կ'ընդունէր ճշմարտապէս հիւանդ եղողները։

Ուրեմն այսպէս հիւանդներու դրքին մէջ արձանագրուեցայ և ժամ երկուքին մինդոնները, երբ ամէն մարդ աշխատանքի գացած էր, ես հիւանդանոց մտայ։

Սակն խոստացա որ հիւանդ կ'ըլլայ, ասոր համար հոը կրցանէն չափ կան խօսքն է, որուն արժէքը մօտ ատենէն պիտի գնանք։

* * *

«Թալէաթ պէյ աշխարհի ամենէն հաժարկելի մարդկերէն մէկն է։ Իր դէմքը բարեբախտ և ամենահաստատ ուղղամտութիւն մը կը ցոլացնէ։ Բաւական քաղաքավարի դէմք է, բայց նաև մրքպական քաղաքագիտութեան նոր պաշտօնեաներէն ամենէն նշանաւոր անդամներէն մին է, այնքան որ ապագայ Մեծ-Եպարքոսը կը տեսնուի իր վրայ։

—Որչա՞փ ճիշդ է, վանմասիայ Տէր, Ձեզի վերագրուած այն դիտաւորութիւնը թէ հանդուդն մէկ քայլ ապահկեղծացում մը գործադրել դ'ուզէք։

— Ապահկեղծացում չէ ճիշդը, այլ աւելցնել իշխանութիւնը վավերացնել արմնց աւելի նախանձախնդրութեան պիտի տանք և իրաւունք՝ իրենց նահանգներուն համար՝ լինչնապետ պիտանի մը ունենալու, որ միմիայն ելմտական նախաքաղաքականին կախում ըլլայ։

Պատրիարքարանին մասին, նախապարը նոյն պատասխանը տուաւ դոր Եպարքոսը տուած էր, սա՝ տարբերութեամբ միայն թէ կը ճանչնայ որ իրականութեան մէջ միջամտելու իրաւունքը նախապէս գործադրուած է։

— Հին բժիժին մէկ հին սովորութիւնն էր սա զոր կ'ուզենք ջնջել, որ բոլորնաև սահմանադրական բժիժի մը պատշաճ չէ։ Նախարարները խորհրդարանին առջև ալ ըլլան։ Սրբչին, փնտռտուքներ ըրինք, բայց ոևէ Ֆեդրանի մէջ հակաքը չգտանք այդ իրաւունքին։»

Թէ՛ Մեծ-Եպարքոսին և թէ՛ Ներքին գործոց Նախարարին հետ խղճմտկին խօսակցութենէն մնացեալ մասը կը վերաբերի գաղտնիքու խնդրին, ոստիկանական վերահսկողութեան և Օսմ. Բօմիթէյին հետ նախարարութեան ունեցած կապերուն։ Այս մասերը պիտի տանք մեր վաղուան թիւով։

ՕԳԱՆԱՒՈՐԴՈՒԹԵԱՆ
ՁՈՀԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Պ. Ժիլ Քլարքի՝ իր տաբաքական հոնձիկին մէջ հետևեալ գեղեցիկ տողերը կը ճոխարե օդանաւորդութիւնն վերջին գոհերուն։

—Ո՞ւր պիտի կանգ առնեն

—Կանգ պիտի չառնեն . . .

Այս է եղերակցութիւնը հարիւրաւոր Ֆէբրվերի վերջերս հրատարակած դիրքին։ Օդանաւորդութիւնը յառաջացանը տարազուտած է «Ֆէբրվեր, թրնդանօթահրոց զօրաց հարիւրապետ, արձակուրդի մէջ։» Սբեակուրդի մէջ, այս երկու լուսերը դաժանօրէն հեղեղական դարձած են այսօր։ Իր օդանաւէն ինկած և մնռած ինչպէս այն Լիլիենթալը որուն վրայ կը հիանար, անվհտեր օդանաւորդը տեսիլքն ունեցած էր փառապէղ ապադայի մը զոր կը պատրաստէին ինք ինչպէս իր մրցակիցները, իր ընկերները՝ մարդիկ թեան . . . : Կանխամեծար չարքի մը մէջ —Նոան Ուէբսթ Կանխամեծարան,— նշանագրած էր բոլոր այն յառաջդիմութիւնները որոնց համբերութիւն պիտի անոնք ալ խոստ՝ չհոգնիլ այն օդանաւորդութեան որուն քիչ յետոյ զոհ պիտի երթար։ Օդինակի համար, անհնար չաս դրամ կ'տաներ, ինչպէս նաև հայ, քանդի տաքնի օրը կիզակութ չէին տար։

Հիւանդանոցի չրջապատէն ներս մտայ տեսակ մը հետաքրքրութեամբ՝ թերանդի կեանքին այս նոր տեսարանին հանդիպելու։

Օդը զով էր, ամպատ և ախորժ։ Ինձ հետևող պիտաբերին հետ ընդունելութեան սրահը մտայ ուր երկու լուդարան կային։ Հո՛ն, ուրիչ երկու դատապարտեալներ, նոյնպես պիտաբուրբաս հակադրութեան տակ, կը սպասէին։ Օդնական վիրաբոյժ մը եկաւ որ մեզ աչքով չավկրնց անհոգ դէմքով մը և դնաց լրիչկը կանչելու։ Այս վերջինը չուտով եկաւ, լրագրութեամբ մեզ քննեց և մեր «հիւանդութեան մատչիկը» տուաւ, որմց վրայ միայն անունները գրուած էր։

Լամպերնս փոխեցինք։ Մեր վրայի ձերմակեղէնները հանելէն և հիւանդանոյն նոյն լամբերը հագուցին։ Սակի զոտ մեզի զուլպաներ, հողմոփներ և գլխարկներ տուին։ Ձեռոց, մեզ տատիրոջ պէսին գոտապարանոցներուն տրան որ նրբագգեստ միսս ծայրը կը գտնուէր, բարձր ձեղունով և չատ մաքուր։

Աբբէն տրտուրին մարքսութիւնը տակն կողմ չատ գոհացուցիչ էր։

Միսս երկու գատապարտեալները ձախ կողմի սրահը մտան, ես ալ կողմինը։ Երեքիս ձեղով մը գոցուած դռան տակէն, պահնորդ մը կեցած էր տեսնը տրացանին անցուցած։ Հիւանդանոցի պահակախումբին ենթատան հրամանի գլուխ ատեն մը նստիլ ատեն մը պառկիլ։ Ամենքս ալ գործածէր և ծխելու համար կ'երթայինն վառարանին քով ծալապատակի նստելու։ Միսին երբեմն դիչերը իրենց անկողնին մէջ կը ծխէին, երբ վախնալով բան մը չունենին, քանդի դիչերապահները չատ հազուագիւտ էին։

Կեանքս մէջ առաջին անդամն էր որ իրրև հիւանդ հիւանդանոց կը մտնէի։ Առոր համար ինչ որ կը տեսնայի չուրջս նոր էր ինծի։

Իմիններ ալ կողմը զրաւած անկողնոյն մէջ կը պառնէր պատպարտեալ մը որ նախկին քարտուղար մըն էր և դնդապետ մը լնտիան դաւակը։ Դատաստանդատման գործի մը մէջ բռնուած էր։ Տարիք մը և մէկ հիւանդութեան կը դանուէր երբ թէ սրտի հիւանդութեան պատճառաւ, քանդի յայտնած էր այդպէս հաւատացնել նոյն իսկ լրիչկներուն։ Առանիով կ'ուզէր խուսափիլ թիարատնէն և իրեն սպասդ մարմնական պատիժէն։

Իրա՛ւ ալ կատարիապէս յաջողեցաւ և երկու տարի հաքը Թ.... գրկուելու հոն տպատանութեան մը մէջ մնալու համար։

Բանդագութիւնը տարեկան խաչոր կրաւ

մինչև ալ այս տատիճանները. վերատեղեակութիւնը և անոր կատարելագործումը կրկին ծախսաբերելիք, բոլոր աշխարհ մեր ծախերուն մասնակցեցան և ապիկա ապացոյց մը նկատուելիք նոր կատարգործութեան անկիզած գործակարերին։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐԸ ԻՆՉՈ՞Ւ ԶՎԵՐՔԱՆՆՈՒԻՆ

Շատ լաւ։ Անիկա՝ գործին ադիկ կողմն է։ Անդամ մըն ալ սորը հատատակը նկատի առնենք, և անոր համեմատ մտածենք։ Տատիճաններու վերատեղեակութիւնը, միայն դինուորականներուն համար պէտք էր կատարուէր։ Ինչո՞ւ քաղաքային պաշտօնեաները տատիճաններու վերաբերեալ գործ ըլլան։ Սրբէօք քաղաքային պաշտօնեաները տատիճաններու չտիպատարը ըլլալո՞ւն համար պիտի ըլլայ։ Ամէնքն ալ իրենց ունեցած տատիճաններուն չատ կը կարեւորեն։ Կը մտածենք թէ՝ գուցե ներու տպիկներէն չատերը «փղերէքլա», «տատաէքլա» փաչաներ են։ Այսօր տպիկներուն զրկելէք իրենց «փաչա» մականունը, մէկէն ի մէկ անոնց կարեւորութիւնը պիտի չնչուի ժողովուրդին վրայէն։ Այն ատեն վրեժ պիտի չլայնն։ Այն ատեն կրնանք համար որ, հանդիսաւոր օրերու մէջ քանի մը նախարարներուն ան թեաքնոփով տեսնուիլը ուշադրութիւնն պիտի դրաւէ և միւսներուն հետ հակադրութիւն մը պիտի կազմէ։ Եթէ նախարարները պէտք են իրարու նմանիլ հագուստով կապաւանով, մեր խեղճ թաչէմիլը, ձեռիքը մեր ձեռքէն առնուելուն մէջ իրաւունք մը չունք տեսներ։ Ասիկա ամէնէն բարձր տատիճանը գիտուելուն կը պիտի։ Մեր մէջ ամէնէն բարձր տատիճանը գիտուելուն և առաքինութեան տատիճանն է։ Ինչ նշանակութիւն կայ, «զօր»ով տատիկ յոյներու խառնուելուն մէջ, քանի որ ո՛չ մեր կրօնքը, ո՛չ մեր սովորութիւնները մեր մէջ տարբեր տարբեր գասակարգեր չեն հաստատած և ամէնքնիս ալ իրր եղբայր և հաւասար ճանչցած ենք։ Ինչ գազանութիւն կրնայ երեւակայել անգլիան չարիքներուն չարաճակումին մէջ։

Մեզի խորհրդին գործածքի մէջ ձրդաղը, դահլիճին երեսի։ Ժողովին մեծամասնութեան պատկանին է։ Ժողովը՝ քաղաքային չնչումին կոմիտեիս ըլլալը կը ցուցնի, նախարարները փոխանակ տատիճանները վերցնելու համար մտածելու, մեզի համար ի՛նչպէս ոսկեճամուկ զգեստներ ընարելը ըսկսած կարելի է մօտայի նմանչներու քննութիւնով կը պատրի։

ՊԱՏՈՒԱՆԵՆՆԵՐԸ

Երբ երեսի։ Ժողովը կը մտածէր պինդարական տատիճաններու քննութեան և քաղաքային տատիճաններու չնչումին վրայ, դնդռները մտացուկան։ Այսօր, իրենց տատիճանները տեղական լրութեան, հատարատութեան իչած պինդարական փաչաներ, պիտի կրնա՞ն կախել այն նշանները, որոնք իրենց նախկին տատիճաններուն համապատասխան են։ Քաղաքային մարդերու արբած տեսակ տեսակ նշանները գնա պիտի մնան։ Օրինակի համար այսօր, «Նէֆիպ Մէլէհմէ»ն իբր բարեպատիւ վերջը պիտի ճանչցուի՞։

Մարդ երբ տատիկ մանրամասնութիւններու մէջ մանրելով մեկիկ մեկիկ մտքէն անցնէ տատիճաւարները, չի կրնար ինքզինքը զսպել չուրուելէ և բաղքի զգացումով մը ապագակել։ Մեր միտքը նեղ և անձուկ կաղապարներէն ապատելով քիչ մը լայն ակնարկով մը մեր չուրջը տեսնենք։ Մեկ կողմ կատարուած տերութիւնները՝ միւս կողմնինուն հետ պէտք է որ համեմատին։

(Թարգմ.) ՀԻՒՍԷՒՆ ՁԱՀԻՏ

Բարկէն Մարսելիա պիտի երթայուի երթեք ժամէն, Մարսիլիա՝ մեկ օրէն և Բէգքին՝ գատաստանը ուժ ժամէն։

Դժբաղեան հարիւրապետ Ֆէբրվէրը։ Եգրատատես (խմիօրիսթ) մը հաչատած չէ նայն իսկ, մէ կարելի է տատնց յարնատելիան Զինատան երթալ։ Այո՛, կը բատէ միայն բատական վեր բարձրանալ և երկրին ձգողութենէն զերծ ելլել։ Կը բարձրանայ, օդանաւին չարժումը կը գադրեցնենք և կ'սպասենք։ Եւ բան որան երկիրը արեւմտեան դէպի արեւելք կը գատնայ գառնչպես ժամատան մէջ ինը հազար մղոն արադութեամբ, կը բաւէ այդ մեծ տատանը մէջ տատնան «մեր էավեհան խորատդմն տեսնելու Զինատանը սա մեքենան տահէն կ'տնդնի՝ և չնայ մը իջնել։ . . . «Կայտիկանէ մը ձեր քովը եմ» կ'ըսէք ու կ'ընէք։ Պ. Ծ. Մարթօն ժամանակ գործածած է այս բառատոնը «Հրաչալիքներու մատնուչ»ին մէկ հատորին մէջ։

Հարիւրապետ Ֆէբրվէր պիտի չկորչէր այդ «Հրաչալիքներուն» կարելիութիւնը, ինչ որ կը պարծենար թէ օդին ուժի ծանրը վնատատներուն տակն չկրնանգդ էր։ Ինքն էր որ քանի մը տարի առաջ խնդիրը հետաքրքրել կերպով կ'տմփուեր ու կ'ըսէր.

«Օդանաւ գործիք մը չդատալը ոչնչ է» (Սերտիս փաչան՝ թուրքերը չդացած էր)

«. . . Զայն չհինդը՝ պղպեղ բան է.»

«Փորձելը՝ ամէն բան է»։

Եւ ահա թէ ինչպէս անոնք որ և իրեն իրենց կեանքին «կը փորձեն» այն օդանաւերը որոնք «սարէ սար, քաղաքէ քաղաք, ցամաքէ ցամաք պիտի թռչին, արժանի են լաւագոյն մարդկութեան երախտագիտութեան։ Անոնք իրենցնչ տատիկ չատագդիմութեան ռահվիրաները չեն ըներ միայն, այլ նաև՝ անոր պատանդները։ Անոնք ծովին վրայէն կը խոչոտան Պլերիոյի նման և փոխարէին մէկ իրենց թեւերը կը պոչեն՝ նման Լաթամի։ Կ'արհամարհեն փոթանչները, կը ծիծաղին մահուան վրայ։ Վատնը չի կասեցներ դիրենք։ Այլեւս կանդ չեն առներ։

Կանգ պիտի չառնեն։

Լրթիվի մը, Ֆէբրվէրի մը, Մարչալի մը. Շօրէի մը, Վէնսընօի մը, Ռէօի մը արիւնը՝ ապադային խմորն է։

ԱՆՏԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Հին բժիժի տատին, պղպատի մարդերուն հետ բարեկամական չարաբերութիւն ունեցող զինուորականներ, չատ աւել տատիճանի լարձակուած կը տատնային։ Ատոնք զինուորական կարգ ու սարքը լաւնցնելու տատճան չատի օրինակներ կը կազմէին։ Ուրիշներ ալ կային, որ իրենց կարողութեան, Եւրոպայի մէջ իրենց ատացած ուսումին հատմար, բաղդին մէկ բերումով, չուտ մը կրցած էին բարձր տատիճանի մը տեր ըլլալ։ Պաշկինիրներուն տատիճանները նա տանելու տատին, երկրորդ տեսակէ հոգեներդը չատութիւն կրնար տեղաւորել։ Բայց ընդհանուր կանոն մը չինել նախատեսած համարուելուս, և տատ հետևաբանքով չատ մը հայրենակեր կարող տպահովութեամբ կը տատնային։

Բրա՛ւ, ալ կատարելապէս չայհղեցաւ և երկու տարի հաքը Թ.... գրկուելու հոն տպատանութեան մը մէջ մնալու համար։

Բանդագութիւնը տարեկան խաչոր կրաւ

ւանդ մը որ կը ձգէր, չտեսնելու կը պատկերէր։ Արբէն հետաքրքրութիւն ալ, խանդավառութեան համար, տպ. Թոպատութիւնը չատատնց չէին գործածէր և ծխելու համար կ'երթայինն վառարանին քով ծալապատակի նստելու։ Միսին երբեմն դիչերը իրենց անկողնին մէջ կը ծխէին, երբ վախնալով բան մը չունենին, քանդի դիչերապահները չատ հազուագիւտ էին։

Կեանքս մէջ առաջին անդամն էր որ իրրև հիւանդ հիւանդանոց կը մտնէի։ Առոր համար ինչ որ կը տեսնայի չուրջս նոր էր ինծի։

Իմիններ ալ կողմը զրաւած անկողնոյն մէջ կը պառնէր պատպարտեալ մը որ նախկին քարտուղար մըն էր և դնդապետ մը լնտիան դաւակը։ Դատաստանդատման գործի մը մէջ բռնուած էր։ Տարիք մը և մէկ հիւանդութեան կը դանուէր երբ թէ սրտի հիւանդութեան պատճառաւ, քանդի յայտնած էր այդպէս հաւատացնել նոյն իսկ լրիչկներուն։ Առանիով կ'ուզէր խուսափիլ թիարատնէն և իրեն սպասդ մարմնական պատիժէն։

Իրա՛ւ ալ կատարելապէս յաջողեցաւ և երկու տարի հաքը Թ.... գրկուելու հոն տպատանութեան մը մէջ մնալու համար։

Բանդագութիւնը տարեկան խաչոր կրաւ

մինչև ալ այս տատիճանները. վերատեղեակութիւնը և անոր կատարելագործումը կրկին ծախսաբերելիք, բոլոր աշխարհ մեր ծախերուն մասնակցեցան և ապիկա ապացոյց մը նկատուելիք նոր կատարգործութեան անկիզած գործակարերին։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐԸ ԻՆՉՈ՞Ւ ԶՎԵՐՔԱՆՆՈՒԻՆ

Շատ լաւ։ Անիկա՝ գործին ադիկ կողմն է։ Անդամ մըն ալ սորը հատատակը նկատի առնենք, և անոր համեմատ մտածենք։ Տատիճաններու վերատեղեակութիւնը, միայն դինուորականներուն համար պէտք էր կատարուէր։ Ինչո՞ւ քաղաքային պաշտօնեաները տատիճաններու վերաբերեալ գործ ըլլան։ Սրբէօք քաղաքային պաշտօնեաները տատիճաններու չտիպատարը ըլլալո՞ւն համար պիտի ըլլայ։ Ամէնքն ալ իրենց ունեցած տատիճաններուն չատ կը կարեւորեն։ Կը մտածենք թէ՝ գուցե ներու տպիկներէն չատերը «փղերէքլա», «տատաէքլա» փաչաներ են։ Այսօր տպիկներուն զրկելէք իրենց «փաչա» մականունը, մէկէն ի մէկ անոնց կարեւորութիւնը պիտի չնչուի ժողովուրդին վրայէն։ Այն ատեն վրեժ պիտի չլայնն։ Այն ատեն կրնանք համար որ, հանդիսաւոր օրերու մէջ քանի մը նախարարներուն ան թեաքնոփով տեսնուիլը ուշադրութիւնն պիտի դրաւէ և միւսներուն հետ հակադրութիւն մը պիտի կազմէ։ Եթէ նախարարները պէտք են իրարու նմանիլ հագուստով կապաւանով, մեր խեղճ թաչէմիլը, ձեռիքը մեր ձեռքէն առնուելուն մէջ իրաւունք մը չունք տեսներ։ Ասիկա ամէնէն բարձր տատիճանը գիտուելուն կը պիտի։ Մեր մէջ ամէնէն բարձր տատիճանը գիտուելուն և առաքինութեան տատիճանն է։ Ինչ նշանակութիւն կայ, «զօր»ով տատիկ յոյներու խառնուելուն մէջ, քանի որ ո՛չ մեր կրօնքը, ո՛չ մեր սովորութիւնները մեր մէջ տարբեր տարբեր գասակարգեր չեն հաստատած և ամէնքնիս ալ իրր եղբայր և հաւասար ճանչցած ենք։ Ինչ գազանութիւն կրնայ երեւակայել անգլիան չարիքներուն չարաճակումին մէջ։

Մեզի խորհրդին գործածքի մէջ ձրդաղը, դահլիճին երեսի։ Ժողովին մեծամասնութեան պատկանին է։ Ժողովը՝ քաղաքային չնչումին կոմիտեիս ըլլալը կը ցուցնի, նախարարները փոխանակ տատիճանները վերցնելու համար մտածելու, մեզի համար ի՛նչպէս ոսկեճամուկ զգեստներ ընարելը ըսկսած կարելի է մօտայի նմանչներու քննութիւնով կը պատրի։

ՊԱՏՈՒԱՆԵՆՆԵՐԸ

Երբ երեսի։ Ժողովը կը մտածէր պինդարական տատիճաններու քննութեան և քաղաքային տատիճաններու չնչումին վրայ, դնդռները մտացուկան։ Այսօր, իրենց տատիճանները տեղական լրութեան, հատարատութեան իչած պինդարական փաչաներ, պիտի կրնա՞ն կախել այն նշանները, որոնք իրենց նախկին տատիճաններուն համապատասխան են։ Քաղաքային մարդերու արբած տեսակ տեսակ նշանները գնա պիտի մնան։ Օրինակի համար այսօր, «Նէֆիպ Մէլէհմէ»ն իբր բարեպատիւ վերջը պիտի ճանչցուի՞։

Մարդ երբ տատիկ մանրամասնութիւններու մէջ մանրելով մեկիկ մեկիկ մտքէն անցնէ տատիճաւարները, չի կրնար ինքզինքը զսպել չուրուելէ և բաղքի զգացումով մը ապագակել։ Մեր միտքը նեղ և անձուկ կաղապարներէն ապատելով քիչ մը լայն ակնարկով մը մեր չուրջը տեսնենք։ Մեկ կողմ կատարուած տերութիւնները՝ միւս կողմնինուն հետ պէտք է որ համեմատին։

(Թարգմ.) ՀԻՒՍԷՒՆ ՁԱՀԻՏ

Ամբողջ երկու տարուան ընթացքին Ֆրանսայի մէջ ամենէն շատ խօսուած գիրքը եղաւ Ռոժէ Պէրժէրայի «Ֆրանսայի Ներքին Ուժերը» գիրքը։ Ամէն մարդ կը խօսէր անոր մասին, ամէն մարդ կը կարդար զայն։ Ամէն մարդ կը հարցնէր թէ ինչ կը պարունակէ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։

Ամէն մարդ կը հարցնէր թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։

Ամէն մարդ կը հարցնէր թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։

Ամէն մարդ կը հարցնէր թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։ Ամէն մարդ կ'ուզէր գիտնալ թէ ինչ կայ անոր մէջ։

Այս հիւանդը թեզքասաւոր մըն էր և իր անկողնը խմիա դիմացն էր, դինուոր էր և Իւսմանցիէֆ կը կոչուէր և որ, ինչպէս պատմեցի, օդնին մէջ ծխամուտ խառնելով խմած էր, առաջ կ'կրպակ ծէծի պատիժէն ազատելու համար։ Անկողնին վրայ տարածուած պիս դիտած էր Մշնամական ակնարկով մը և հետաքրքրութեամբ տարցուփրտձեց և հիւանդապետին քարքերուն վրայ տեղեկութիւն տուաւ։

Բնականաբար նախ և առաջ քաղաքին դինուպետի ազգ է։ Անպատճառ ի՛նչ ըսէր որ դիտնայի իր ազնուական ծագումը։

Յետոյ, ուրիշ հիւանդի մը հետ ծանօթացայ որ իմ հաւատալով թէ մեծ թիւով դատապարտեալ ազնուականներ ճանչցած էր։ Ազնիւի պինտար մըն էր ինք և դէմքին կիսկատ որ ամատնթարար կը տատէր։ Ձէքտնօֆի կը կոչուէր։

Յայտնապես կ'հիւանդ որ ինծի մտանալ կ'ուզէր քանդի կը կարծէր որ հարուստ եմ։ Տեսնելով որ ծրար մը թէչ և չատ բան ունիմ, վաստակ թէչատման մը դանել և թէչս ելիլ։ Վերջապէս, արատքոյ կորպի վտիճուտ թիւն մը ցոյց տալու ինծի ծատպելու և այս բանը գատճառ եղաւ որ ուրիչ հիւանդ մը կծու ակնարկութիւններ ուղղի իրեն։

(Շարունակելի)

Քաղաքական

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՄԱՐՈՒԿ

Մադրիտէն կը հեռագրեն. «Մելիլլայի ապստամբական բանակին հրամանատը զօր. Մարբիա, կառավարութեան հաղորդած էր թէ կրնայ նոր օպնական զօրք զրկել իրեն, ինչ որ կուբը լրացրած ըլլալուն համար անհրաժեշտ դարձած է։ Նախարարաց խորհուրդը գումարուելով որոշած է իսկոյն նոր զօրաբաժին մը զրկել. բայց այս նոր առաքումը ինչպէս յայտարարեց վարչապետ Պ. Մաուրա, չի նշանակեր թէ արշաւանքին սկզբնաւորութենէն առաջ նախատեսած սահմանադիծէն անդին պիտի անցնուի»։

*** *Սէն-Սեպաստիէնէն կը հեռագրեն Թանի, 5 Հոկտ. Մուսականով.*

«Եթէկ լրագիրները հաղիւ քանի մը լուրեր տուին Մելիլլայէն։ Ինչ որ կը տանին, արդէն մեկնման պահուն զինուորական դրաքննութենէ մը անցած է, բայց երբ կը հասնին՝ վերամին նկարագիրն զրծնց նախորդին չարաբերուն կ'ենթարկուին։ Վերջին ճակատամարտին մանրամասնութիւնները, մեռելներու և վիրաւորեալներու թիւը, դեռ յայտնի չեն։

Գարլոս Լչմանը, որ թագաւորին զարմիկը եւ քեռայրն է սիրադաման, երկի իրիկուն Մելիլա մեկնեցաւ, ուր կ'երթայ հեծելազօրաց զօրաբաժնին հրամանատարութիւնը վերստանձնել։ Իշխանին մեկնումը լանդվառ ցոյցերու տեղի տուաւ։

*** Գերմանական մամուլին մէկ մասը կը չարունակէ կասկածոտ աչքով մը նայիլ Մարոքի մէջ ազանական զօրաց յառաջխաղացութեան վրայ։ Կէս-պաշտօնական Լօգալ Անցայկըր կը գրէ. «Ուսկոյ կը բացուի ալսորմակը» և կ'աւելցնէ թէ իր վերջին յայտնութիւններէն քաղաքականութեան և արտաքին ինդիրներու համար։ Համաժողովին ոչնչանալը, միայն իբր թելադրութիւն կը հաղորդենք նախարարներուն, քանի կանապատ զանուք Մորդրազարոնին մէջ պիտի պատահանինք մեր քաւնեղով, բայց մենք միշտ պիտի խոնարհինք մեծամասնութեան առջեւ։»

ՕՍՄ. ՓՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ԿՆԵՒՄԸ

Մէկ ամիսէ ի վեր միտքերը զբաղեցնող հօմիս միլիոն լիրայի փոխառութեան բանակցութիւնները վերջնականապէս աւարտեցան և համաձայնութիւն դոյացաւ Օսմ. Պանքային հետ որ պիտի կատարէ փոխառութիւնը։ Փոխառութեան պայմանագիրը չաքարի օր պիտի ստորագրուի։ Պայմաններու մասին ինչիւ պաշտօնապէս տեղեկութիւն տրուած չէ, բայց կը հաւատացուի թէ ամէն կերպով օսմ. կառավարութեան նպաստաւոր հանգամանք ունին։ Փոխառութեան ինդրամը 100ին 80էն 89ի մէջտեղ է։ Կանխաւ յայտնուած էր թէ մէկ տարուան մէջտղին ինչ վճարուելիքները կանոնաւորապէս տեղի չունենան, պահանջատէրերը իրաւունք պիտի ունենան վոխարէն ցոյց տալու հասոյթներ իրենց մոտակարարութեան տակ գտնուած։ Այս պայմանը հիմա մէկդի թողուած է, ինչ որ ապացոյց մըն է թէ օսմ. վարիչը բարձրացած է։ Միայն ինչ տակաւ՝ վճարման օրէն մէկ տարի առաջ օսմ. պահքային պիտի վճարուի։ Երաշխաւորութիւն ալ պահանջուած չէ։ Յայտնի է թէ այսպիսի պայմաններով վոխառութիւններ կրնան ինդրել այն տէրութիւնները միայն որոնց ելմտական վարկը բարձր տոկոսի մը վրայ է։

ՌՈՒՍԵՒԹՈՒՐՔ ՍԱՀՄԱՆԱԳԱՆԱՑԱԾ

Ռուսական թերթերը տեղեկութիւններ կ'ունենան որ Ռուսիոյ հետ սահմանագլուխի կէտերը որոշելու համար, Օսմ. մտահոգուած պատասխանատուիչ մը մօտ օրէն պիտի մեկնի Տրապիզոնի ճամբով, ռուսական սահմանները։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երեկ դիչեր չգումարուեցաւ Բ. Դրան մէջ։ Եհեի Կագեթա կը զրէ թէ, Մոհ-Եսաբ-քասին ապստամբին մէջ տեղի ունեցաւ Նախարարաց Խորհուրդին նիստը։ Մինչեւ Պայրամ. մնմիայն չատաչիկայ կիրակի դիչեր Խորհուրդ պիտի գումարուի։

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ.—Երէկ, Քաղաքագիտութեան ինքնեվ փոխառութեան մասին ինչ ինչ խորհրդակցութիւններ կատարելու համար, քաղաքագիտին նախագահութեան տակ գտնուող չատաւիկ չանձնաժողովը նիստ գումարեց Քաղաքագիտութեան չէնքին մէջ։ Այս նիստին ներկայ գտնուեցան նաև ելմտական նախարար Ճաւիտ պէյ և կարգ մը դրամական հաստատութիւններու անդրանիկներ։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ.—Առչի, օր Պետական Խորհուրդի ընդ. ժողովը տակի ունեցաւ նախագահութեամբ օբէնսդրական ճիւղին նախագահ Սալիա պէյի և հետեւեալ որոշումները տուաւ։ 1.—Կարգ մը լնդլարկումներ Օսմանեան երկիրներու մաուտատի (միլյան քէօքիւ) արտադրութեան մինչդորոշը լնդլուած էին։ Սոյն լնդլուածքը մերժուեցաւ և Աստուցի Թաշ օճագնեքուն չանձնուեցաւ։ 2.— Սիւրաուիոյ մէջ երեւան եկած պղինձի հանքերուն և Պէյքօզի մէջ տակի ունեցած հողային գրաւմանց մասին հարկ եղած կարգադրութեանց ձեռնարկուեցաւ։

ՕՔՄՈՊԻՒԻ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ. — Բազաքապետութիւնը օքմոպիլ և օքթօպուս քանդեղներու համար իւրն դիմողներուն, միմիայն առաւոտուն 12 արշէն (8,16 մեթր) լայնութիւն ունեցող փողոցներու մէջ երթեւեկելու պայմանաւ արտօնութիւն տուած է։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԴԵՍՊՈՏ. — Պուլկար զնասան Մ. Միխայիլ Սարաֆօֆ առջի օր Բ. Դուռ այցելելով յայտարարած է թէ Պուլկարիոյ մէջ նախապէս կազմուող հրոսախումբերուն՝ օսմանեան սահմանապլուիը անցնելու մասին չըրած զրոյցները բացարձակապէս անհիմն են և թէ իր կառավարութիւնը Օսմ. կառավարութեան այս մասին վճռական ապահովութիւններ տուած պատասխան է։ Պուլկարիոյ արտաքին գործոց նախարար Բարիքօֆ եւս այս մասին ապահովցուցած է օսմ. դեսպան Սալմ պէյը։

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎԿԱՅՄԿԱՆՆԵՐԸ.— Կրթական նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պոլսոյ և գաւառի մասնաւոր վարժարանները վկայականները, որք կը ներկայացնեն վաւերացնելու համար, պէտք է դրոշմահատէն ունենան վարժարանի Տնօրէնութեան կողմէ փակցուած, ու անոնց կրճատուն պաշտօնեան ալ որոշէ թէ ինչ տատիճան վարժարան է։ Տակաւ պարագային, ներկայացուած վկայականները չեն վաւերացուիր։

ՍԱՒԻՑ ՓԱՇԱ.—Մերակոյի նախագահ Սաիտ փաշայի համար որ այժմ Լոնտոն կը գտնուի, կը խօսուէր թէ դիւանապետական պաշտօն մը ունի։ Այս առթիւ Պերլիներ Թակեպլաթ կը զրէ թէ Սաիտ փաշա Սլլը Խաւարտ Կըրէյի հետ պիտի բանակցի Կրէյի իշխանութիւնը վերջնական կարգադրութեան մը յանգեցնելու համար։ Մինչեւ իսկ Եգիպտական կառավարութեան մէջ պիտի պաշտօնանկ ընել Պօլխէն պիտի զրկուի։

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ.— Յունաց Պատրիարքարանի Սինոդին նախընթաց օրուան նիստին մէջ Տ. Եօաքիմ Պատրիարք առանձնական և ալեպի նեսական ինդիրներուն վրայ յայտարարութիւններ ըրաւ ժողովականներուն։ Պատկանեալ դիւանին պաշտօն տրուելու վերոյիչեալ ինդիրները ուսումնասիրել և տեղեկագիր մը ներկայացնել, որմէ վերջ Սինոդն արտասովոր նիստ պիտի գումարէ որոշման մը յանգելու համար։ Նոյն նիստին մէջ Պատրիարքը յայտնելով թէ ինչ գժուարին կացութեան և քաղաքական պայմաններու մէջ կը գտնուի Յոյն Եկեղեցին ու Ազգը, պէտք յայտնից քաղաքիկ միջոցներ անօրինելու և ասոր համար ալ սինոդականներուն աջակցութիւնը խնդրեց։

ԱՒԱՆԶԱԿՆԵՐՈՒ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ. Տարեզրէն կը հեռագրուի թէ ասադակ Ասլան Վէլրան Շէյխլի կոմիտէի, մէկ ընկերը՝ Ալիմասի կոմիտէն և Շէյխ Ալ Սիվէրէյիի Միլղու դիւղին մէջ ձերբակալուեցան։

*** Սաոմանչէն կը հեռագրուի թէ Աւեղակ Ապտիճոյի ընկերներէն Շէյխօ՝ եռվղու դիւղին մէջ ձերբակալուած է։ Մէյնա ընկերները Մարթօ և Գոփա ևս հետապնդուելու վրայ են։

ՍԵՐՄԱՅՈՒՆ ՅՈՐՆԻ գնուելիքն ու առաջարկները կը չարունակուին։ Երկրագործական Պանքային մէջ գտնուղ չանձնաժողովը Լոփրնէի ևնթակայ տիզերէն Տիմոթէքա Մալկարա, Բերք Քիւնէ, Կէլիպոլու, Զօրլու, Զաթալճա, և ուրիչ տեղեր մնծաքան նակ սերմնացու ցորեն և գարի դրկեց։ Անատոլուի հանանդներէն ապատած պատասխանները դեռ չհասան։ Սակը հետ մէկտեղ մինչեւ հիմա իրենց կարօտութիւնը յայտնող Սլլայ, Պէյ Բազար Սիվրի Հիսար, Միխալըճճ, Գարաման, Սաոա Բազար, Կէլվէ և այլոց սերմնացու դրկուելու վրայ է, չբնականերէն ատելով։ Ուրիչ տեղերու համար եթէ չբնականը ցորեն չգտնուի, Պոլսէն պիտի դրկուի։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆԵՐՈՒ ՂՆՈՒԱՐԱԳԱՐՁԱՆՔ ծանուց Յունաց Պատրիարքարանը իր պահանջմունքը ներկայացնող թղթերը մը պիտի տար Բ. Դրան, ինչպէս գրած էինք։ Այդ թղթերը պատրաստած ըլլալով, առջի օր Պատրիարքարանի Խանն ժողովին մէջ ընդունելէ յետոյ մասնագիտաց Դատական նախարարութեան։

ՄԱՐՍԱՏՈՒՐԲԵՐՈՒ ՅԱՒԵԼՈՒՄԸ. —Դեպանն կառավարութիւնը հաստատուցաւ Թուբքիոյ մաքսատուբքերուն 15 առ տարեկան բարձրանալուն։

ԱԼՊԱՆԻԱՅԻ զանազան մէջ ընդունուած է որ ռուսիական ուժերուն հրամանատար կարգուելուն Գալլ անտեղէն մերլիով Սախտ փաշա որ ժամանակին մեծ յաջողութիւններ ունեցած է Ալպանիի նահանգին աւազակութիւնները զսպելու գործին մէջ։

ԻՒՐԲԵՐԴԷՆ կը հեռագրուի թէ Եօզղատ Ապտա ուշադիր ցեղէն նշանաւոր աւազակ Մէյտ Բրեզայի մասրվինեղէն Մէյտ Ալիչէր օղլուն 100ի չափ ընկերներով Գաղզան ցեղէն Բէհնիլ գիւղացի Մալիլ օղլու Իսմայիլ ան վրայ յարձակելով և անոր ամբողջ գոյքերը յափշտակելով խոյս տուած։

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ Յոյն Պատրիարքարանէ պահանջած է հրաժարեցուցած Ռուսոթեոսի և Քաստորիոյ միտրապոլիտները, իրենց կրօնական իրատասութենէն զատ նաև ընկերական իրատասութենէն զատ նաև ընկերական նաման համար։

Ազգային Լուրեր

ԱՄԵՐԻԿԱ ԴԱՂԹՈՂ ՀԱՅԵՐԸ

Վերջին չորս ամիսներուն մէջ միայն Նիւ Եօրք ցամաք կելլող Հայ գաղթականներու թիւն է՝ 1411, որոնց 206ը աղջիկներ ու կիներ են և 1205ը էրկ մարդիկ և երիտասարդներ։ Մայիսի մէջ եկան 256 Հայեր, Յունիսի մէջ 227, Յուլիսի մէջ՝ 317, Օգոստոսի մէջ՝ 611։ Սոսկայն գատ 39 Հայեր ալ Նիւ Եօրքէն նոր զրկուած են այս չորս ամիսներուն մէջ։

Կը լսուի թէ 27 հայեր որոնք Քանատայի ճամբով Ամերիկա կուգային՝ Հալիֆէքսէն նոր գարձուած են, սակայն նաեւ որոն մէջ էին՝ Նիւ Եօրք եկած է քիչ տալէ և առնելու և հայ ճամբորդները նաւին մէջ պիտի մնան չորսի մը և նոյն նաւով նոր պիտի գարձնուին։ Բնաւ հրաման չարաբեր ո և է հայու այս գժբախտ ճամբորդներուն հետ տեսակցելու անգամ։ Սակայն մէջ կան 3 օրիորդներ։

Էլիս Այլընտ գաղթականութեանց պաշտօնատարը՝ Մր. Ուիլկըմզ՝ Նիւ-Եօրքի տղայիններէն մէկուն հետ ուղեցած խօսակցութեան մէջտղին ըսած է թէ, նոր եկող գաղթական Հայերը բնաւ պատճառ մը չունին վախնալու եւ պիտի գարձուին ինչ որ կուզեն։ Ամերիկա հասնելու համար ամէն տեսակ գրամներ տուած են, որոնք թէեւ քանի մը հարիւր տոլար են, բայց հետերնին ունին բաւական գումար մը։ Ամերիկա հասնելէ յետոյ ալ ունին իրենց հարազատները, որոնք պիտի օգնեն անոնց։

Պերլին, 6.— Երեսփոխանական մեծ Ընթրիքնեց վերջին վրայ, 1910 Ջաննի հանգէլներուն, Սէկուսդա-Վիքդորիա հաստատութեան բացման հանդիսին ներկայ պիտի ըլլայ Իչխան Ալպրէխ Ռիբպարիւ՝ իր կնոջ հետ, յանուն կայսերական տան։

—Զօր. ֆոն տեր Կոլց փաշա մէկ քանի չաբաթէն պիտի երթայ Թուրքիա ուր պիտի մնայ երկար ամիս։

—Ջերմին գեներալին արչաւանքին ընծայանուէրը որոշուց 1910ի ամրան արչաւանք մը կատարել դէպի Սպիցպերկի, և դինել ծովերու վրայ երկար տաեն ճամբորդելու կարող օգտպարիկ մը։ 1911ին փորձեր պիտի կատարուին, մեմինելով գերման նաւատհագիսքն մը։—Իչխան Հայմրէխ խորհրդակցութիւն կը կատարէ Ջերմինի հետ, օգտաւետրով գէպի բեւեռ արշաւ կատարելու իմդրոյն վրայ։

Պելկրատ, 6.— Ջերմինեէն լուր կը սրուի թէ ձերբակալութիւնները կը չարունակուին։ Ցարդ մէկ քանի հարիւր հոգի ձերբակալուեր են, որոնց մէջ կը գտնուի հրամանատ Սօչիչ։

Լոնտոն, 6.— Սբառքէն գործոց նախարարին չուրջը գտնուղները կը յայտարարեն թէ պիտի է թէ Սըր Էտուարտ Կրէյ Բ. Դրան ուղղած իր մէկ պաշտօնագրին մէջ ըսած ըլլայ որ անդլ. կառավարութիւնն եգիպտոսը կը ճանչնայ իբր ամբողջացուցիչ մաս Օսմ. կայսրութեան։

Մոնտրէ, 6.— Պուլկար ամենահարուստ հայ և վաչկի ազգասիրներ Ասատեան ժամանակ են, որոնք մեծ ազատասած են ազգորէ, սակայն արդիւնած է անոնց Կովկաս մնալ գործելէ, այնուհետ տակտիկ պատերազմական վիճակը վերցած չըլլալուն համար։ Ասատեանի մէջ ազգասիրական գաղափար նիստ կազմել տարի եղած խորհրդակցութիւնները կատարելու և ամփոփելու համար իր աշխատասիրութիւնները։

Մանչեսթր, 6.— Ֆրանսական Ֆրանս. պանքան պայմանագիր մը կընքեց Օսմ. կառավարութեան հետ երկաթուղիներու չինութեան համար։

Հռոմ.—Գօրիեռ Տէլլա Սերա կ'ըսէ թէ ոճ է բանակցութիւն չէ կատարուած սերբութիւններուն մէջնէ գիտնալորդուրդ կառավարով Կրեպէի խնդիրը վերջնապէս կազդարելու համար։ Սակայն նոյն թերթը կ'ըսէ թէ անդրաժեշտ է լուծել այս խնդիրը, մանաւանդ հեղինէ երեսփոխանական ընտրութիւններէն առաջ։

Բարի, 7 Հոկտ.— Մուհամմէտ Ֆէրիտ պէյ, երեսուսարդ Եգիպտացիներու պետը, Բրիւիս Նուվելի մէջ յայտարարեց թէ՝ Հիւսէյին Հիլմի փաշա, Օսմանեան Սահմանադրութեան տարեդարձին առիթով երիտասարդ Եգիպտացիներուն պատասխանութիւնը ընդունելով ըսած է, Օսմ. կառավարութիւնը չպիտի մոռնայ Եգիպտոսը, և եգիպտական խնդիրը պիտի վերջնել երբ լաւական գործուը ըլլայ։

ՍՕՖԻՒ, 6 Հոկտ.— Պուլկար անկախութեան հանգիսութեան տարեդարձին առթիւ, թագաւորը զանազան պատիժներու պատասխատուած 79 բանտարկեալներու ներում չնորհեց։

—Երկրին խաղաղութիւնը խանգիստ մնալը ունկնդիր ունեցող գժգոհութեան մը բանակին մէջ ծագած ըլլալուն պատճառ ձայնութիւնը բացատրական տնտեսին է։

ՕՏԷՍՍ, 6 Հոկտ.— Պարոնց նախկին Շուն, երկի լրկուած, հոս հասած։ Կասպարնին մէջ ընդունուելուն Օսմանցի զօրքերու զօրավար Պարոն Գօլտարի կոմիտ։

Ցուրիհ եւ ոգեհատցուրիհ»։ Կը պատրաստէ ներկայ ներկայութեան, ինքնավարութեան, թելադրութեան, հազուագիւտութեան, մտադիտականութեան և կամքի ուժի, գնահատութեան կամ մտքնական քունի, մտածումներու փոխանցման, ոգեհարցութեան և մէտիամութեան վրայ խոսա հետաքրքրական ծանօթութիւններ, տեսական և գործնական։ Մեր մէջ այս նիւթերուն վրայ գրուած առաջինն և միակ գիրքն է Գազանճեանի այս նոր երկը։ Գին 6 դրչ. վաճառման կեդրոնատեղին է Պ. Պալեանց գրատունը։

ՍՏԱՑՈՂՆԵՐ Հաճի Բեզ (Հայ գեղատիպական կանքից) հեղինակ՝ Վրթանէս փափազեան. գին՝ 6 դրչ. հրատարակութիւն «Արձիւ» ժողովրդական գրամաճառանոցի։

Հեռագրական Բաժին

Լոնտոն, 6.— Եկեւմտացոյն վիճակաւորութեան միջոցին, վարչապետ Մր. Էնտրիւի մեկնեցաւ Երեսի. Ժողովէն, և գնաց Պալմորալ գղեակը, ուր հրաւիրած էր գինք թագաւորը հեռագրով։ Մր. Էնտրիւի և թագաւորին այս տեսակցութեան մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի։ Ընդդիմադիր կուսակցութեան կարեւոր անդամներէն լօրտ Տուտլոր իր վրը հանից այս տեսակցութեան կարեւորութիւնը։ Ազատական չրջանակներուն մէջ այնպէս կը կարծուի թէ թագաւորն ազդեցութիւն պիտի ընանչ է, որպէս զի առաջքն առնէ սահմանագրական ծանր վէճի մը։

Պերլին, 6.— Երեսփոխանի մօտ, Զիմմերնաց լիրան վրայ, 1910 Ջաննի հանգէլներուն, Սէկուսդա-Վիքդորիա հաստատութեան բացման հանդիսին ներկայ պիտի ըլլայ Իչխան Ալպրէխ Ռիբպարիւ՝ իր կնոջ հետ, յանուն կայսերական տան։

—Զօր. ֆոն տեր Կոլց փաշա մէկ քանի չաբաթէն պիտի երթայ Թուրքիա ուր պիտի մնայ երկար ամիս։

—Ջերմին գեներալին արչաւանքին ընծայանուէրը որոշուց 1910ի ամրան արչաւանք մը կատարել դէպի Սպիցպերկի, և դինել ծովերու վրայ երկար տաեն ճամբորդելու կարող օգտպարիկ մը։ 1911ին փորձեր պիտի կատարուին, մեմինելով գերման նաւատհագիսքն մը։—Իչխան Հայմրէխ խորհրդակցութիւն կը կատարէ Ջերմինի հետ, օգտաւետրով գէպի բեւեռ արշաւ կատարելու իմդրոյն վրայ։

Պելկրատ, 6.— Ջերմինեէն լուր կը սրուի թէ ձերբակալութիւնները կը չարունակուին։ Ցարդ մէկ քանի հարիւր հոգի ձերբակալուեր են, որոնց մէջ կը գտնուի հրամանատ Սօչիչ։

Լոնտոն, 6.— Սբառքէն գործոց նախարարին չուրջը գտնուղները կը յայտարարեն թէ պիտի է թէ Սըր Էտուարտ Կրէյ Բ. Դրան ուղղած իր մէկ պաշտօնագրին մէջ ըսած ըլլայ որ անդլ. կառավարութիւնն եգիպտոսը կը ճանչնայ իբր ամբողջացուցիչ մաս Օսմ. կայսրութեան։

Մոնտրէ, 6.— Պուլկար ամենահարուստ հայ և վաչկի ազգասիրներ Ասատեան ժամանակ են, որոնք մեծ ազատասած են ազգորէ, սակայն արդիւնած է անոնց Կովկաս մնալ գործելէ, այնուհետ տակտիկ պատերազմական վիճակը վերցած չըլլալուն համար։ Ասատեանի մէջ ազգասիրական գաղափար նիստ կազմել տարի եղած խորհրդակցութիւնները կատարելու և ամփոփելու համար իր աշխատասիրութիւնները։

Մանչեսթր, 6.— Ֆրանսական Ֆրանս. պանքան պայմանագիր մը կընքեց Օսմ. կառավարութեան հետ երկաթուղիներու չինութեան համար։

Հռոմ.—Գօրիեռ Տէլլա Սերա կ'ըսէ թէ ոճ է բանակցութիւն չէ կատարուած սերբութիւններուն մէջնէ գիտնալորդուրդ կառավարով Կրեպէի խնդիրը վերջնապէս կազդարելու համար։ Սակայն նոյն թերթը կ'ըսէ թէ անդրաժեշտ է լուծել այս խնդիրը, մանաւանդ հեղինէ երեսփոխանական ընտրութիւններէն առաջ։

Բարի, 7 Հոկտ.— Մուհամմէտ Ֆէրիտ պէյ, երեսուսարդ Եգիպտացիներու պետը, Բրիւիս Նուվելի մէջ յայտարարեց թէ՝ Հիւսէյին Հիլմի փաշա, Օսմանեան Սահմանադրութեան տարեդարձին առիթով երիտասարդ Եգիպտացիներուն պատասխանութիւնը ընդունելով ըսած է, Օսմ. կառավարութիւնը չպիտի մոռնայ Եգիպտոսը, և եգիպտական խնդիրը պիտի վերջնել երբ լաւական գործուը ըլլայ։

ՍՕՖԻՒ, 6 Հոկտ.— Պուլկար անկախութեան հանգիսութեան տարեդարձին առթիւ, թագաւորը զանազան պատիժներու պատասխատուած 79 բանտարկեալներու ներում չնորհեց։

—Երկրին խաղաղութիւնը խանգիստ մնալը ունկնդիր ունեցող գժգոհութեան մը բանակին մէջ ծագած ըլլալուն պատճառ ձայնութիւնը բացատրական տնտեսին է։

ՕՏԷՍՍ, 6 Հոկտ.— Պարոնց նախկին Շուն, երկի լրկուած, հոս հասած։ Կասպարնին մէջ ընդունուելուն Օսմանցի զօրքերու զօրավար Պարոն Գօլտարի կոմիտ։

ԱՍՏՂԱԿ

Տաքսը

— Տիկին, ներողություն, որ ձեզ անհանգստացնում եմ, բայց ես ստիպված եմ ձեզ հարցնել, թե ինչպես եք դուք ինձ վճարելու ձեր ուղևորությունը։ Ես ոչ մի փող չունեմ, ոչ էլ ժամացույց, որ գրավ դնեմ։ Ես ուզում եմ ձեզ ասել, որ ես ամուսնացած եմ, ունեմ երեք երեխա, որոնցից ամենափոքրը հիվանդ է, և որ ես ինքս էլ հիվանդ եմ։ Ես ուզում եմ ձեզ ասել, որ ես ոչ մի կոպեկ չունեմ, որ ես ոչ մի ծխախոտ չունեմ